

Věstník MŽP ČR, částka 1/2021

POJMY

Administrátor SEKM

Osoba zodpovědná za přidělování a odebrání oprávnění k tvorbě či modifikaci záznamů SEKM a oprávněná k dalším operacím souvisejícím se správou uživatelů a systému. Roli administrátora může zastávat více osob. Administrátory SEKM určuje Odbor environmentálních rizik a ekologických škod MŽP.

Architektura

SEKM3 se skládá ze dvou klientských modulů: webová aplikace a mobilní aplikace, z mapového rozhraní WMS/WFS služeb a serverových modulů: controller, elasticsearch, QGIS Server, PostGIS DB.

Anotátor

Odpovědný řešitel nebo jím pověřený a kontrolovaný pracovník modifikující data SEKM. Vzhledem k tomu, že data SEKM jsou poskytována zpracovatelům územně analytických podkladů dle stavebního zákona, musí si být anotátor vědom sankčních důsledků v případě nesprávně či neúplně zaneseného údaje podle §28 odst. 3 stavebního zákona. Proto je nezbytné, aby zapisoval do systému pouze ověřené a pravdivé informace. V případě, že informace nezískal, musí tuto informaci do databáze uvést.

Ekologická újma

Ekologická újma je dle zákona [č. 167/2008 Sb.](#), v platném znění definována jako Nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí, která se může přímo či nepřímo projevit. Jedná se o změnu na chráněných druzích volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, podzemních nebo povrchových vodách a půdě (znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví).

geoJSON

geoJSON je otevřený standardní formát navržený pro reprezentaci jednoduchých prostorových geografických dat společně s jejich atributy. GeoJSON formát je založen na formátu JavaScript Object Notation (JSON).

Hodnocení priority

V SEKM je završením anotační práce s každou lokalitou hodnocení priority. Provádí se poté, co jsou získány a do záznamu lokality zapracovány všechny informace, které jsou pro toto hodnocení nezbytné. Výsledkem hodnocení priority je kategorizace lokality podle Přílohy č. 1 tohoto metodického pokynu.

Toto hodnocení zařazuje každou hodnocenou lokalitu jednoznačně do odpovídající kategorie podle toho, jaký další postup vyžaduje v závislosti na (i) rozsahu informací, které jsou o kontaminaci k dispozici, (ii) v závislosti na charakteru a úrovni předpokládané či ověřené kontaminace a (iii) na důsledcích či možných důsledcích této kontaminace pro lidské zdraví a životní prostředí. Podle těchto kritérií jsou rozlišovány tři základní kategorie lokalit - lokality kontaminované (A), potenciálně kontaminované (P) anebo nekontaminované (N). Každá z těchto tří základních kategorií je ještě podrobněji členěna (podrobněji viz příloha 1 tohoto MP).

Každá kategorie je vymezena tzv. situačním výrokem charakterizujícím úroveň a důsledky kontaminace, popřípadě nedostatečnost informací pro takové hodnocení. Z tohoto výroku pak pro každou kategorii vyplývá nezbytnost, charakter a časová naléhavost dalších opatření.

Každé kategorii odpovídá jen jedna z obecně definovaných možností dalšího postupu. V případě kategorií A a P zahrnuje stanovení priority doporučení na realizaci nápravných opatření nebo na provedení průzkumu a rovněž se určuje akutnost realizace doporučovaných opatření.

Každá lokalita je charakterizována třímístným kódem priority. První dvě pozice tohoto kódu určují kategorii. Třetí pozice kódu orientačně charakterizuje naléhavost řešení v rámci dané kategorie.

Priorita hodnocené lokality (kategorie A/P/N) se může měnit pouze na základě provedených opatření nebo nově zjištěných informací.

Je-li lokalita členěna na jednotlivé oblasti, je možno, pokud je to účelné, hodnotit samostatně také priority pro každou sledovanou oblast zvlášť. V tom případě je nutno prověřit znovu celkovou prioritu lokality a uvést odpovídající data i celkové hodnocení lokality do souladu s hodnocením dle nejvyšší kategorie priority samostatně hodnocených oblastí.

Hodnotitel

Odpovědný řešitel nebo jím pověřený a kontrolovaný pracovník provádějící vyhodnocení priority.

Horninové prostředí

Souhrn zemin (nejen půdy a zvětraliny, ale i antropogenní navážky), hornin, podzemní vody a půdního vzduchu ve svrchní Msti litosféry v dosahu lidské činnosti, zde v souvislosti se zájmovým územím.

Kontaminace

Přítomnost kontaminantů v horninovém prostředí, povrchových vodách nebo stavebních konstrukcích.

Kontaminant

Cizorodá, v daném prostředí nežádoucí látka, vytvořená nebo zanesená do tohoto prostředí lidskou činností (antropogenní znečištění), škodlivá pro životní prostředí, která je nebo by mohla být rizikem pro lidské zdraví či ekosystémy.

Kontaminované místo, potenciálně kontaminované místo

Kontaminované místo je místo, na němž byla kontaminace ověřena alespoň orientačně.

Potenciálně kontaminované místo je místo, kde lze kontaminaci důvodně předpokládat. U potenciálně kontaminovaného místa usuzujeme na možnost kontaminace složek horninového prostředí zpravidla na základě:

- laboratorních analýz, jejichž rozsah není postačující pro jednoznačné označení lokality za kontaminované místo, ani pro její bezpečné vyloučení,
- výsledků starších průzkumných, resp. monitorovacích prací (zpravidla nad 10 let; avšak

dle povahy problému lze někdy individuálně rozhodnout, že i starší výsledky lze považovat za reprezentativní pro současnost),

- archivních záznamů či informací o haváriích, o kontaminaci horninového prostředí nebo o nevhodném zacházení s látkami, které lze označit jako kontaminanty,
- záznamů v environmentálních databázích, terénních indikací (viditelné známky znečištění a/nebo zápach zemin na povrchu terénu, povrchových vod, znečištěných vod či chemikálií vytékajících z potrubí, stresovaná vegetace, úhyn organismů aj.).

Lokalita

Lokalita je v systému SEKM evidovaná, samostatně sledovaná a jednoznačně nazvaná část území, na němž je nebo byla zjištěna existence alespoň jednoho kontaminovaného nebo potenciálně kontaminovaného místa.

Lokalita musí být definována alespoň jedním bodem v souřadném systému JTSK nebo WGS- 84 (GPS). Schválená lokalita musí mít zakreslený polygon.

Lokalita je nejvyšším hierarchickým stupněm evidence kontaminovaných míst a každá lokalita má svůj záznam. Nejdůležitější informace o lokalitě jsou zobrazovány v souhrnném formuláři a editace těchto nejdůležitějších údajů je dostupná z hlavního formuláře lokality označeného jako souhrn.

Záznam lokality obsahuje další podobjekty, jsou-li relevantní nebo jsou-li k nim k dispozici údaje. Jedná se o:

- území - obsahující doplňující údaje k lokalitě,
- mapu znázorňující bodové a plošné vymezení lokality, včetně dalších existujících podobjektů (např. oblast, stavba, objekty apod.),
- fotky, resp. obrazové přílohy, obsahující např. fotodokumentaci, grafy apod.,
- dokumenty, obsahující výčet a abstrakty písemných dokumentů, souvisejících s problematikou lokality; případně mohou být vloženy celé soubory,
- oblasti - informace o dílčích částech lokality, zpravidla samostatně sledované oblasti a informace o jejich případném plošném vymezení a vyhodnocení dílčí priority. Sledované oblasti jsou zpravidla výrazně rozsáhlejší než sanované plochy,
- objekty, představující bodová místa měření veličin nebo odběru vzorků s definovanou pozicí v souřadnicích X, Y systému S-JTSK nebo WGS-84 (GPS), (např. vrty, sledované profily s odběrnými místy v různé metráži, studny, sledovaná místa vypouštění vod apod.),
- skládky - informace o skládkových tělesech sledovaných v rámci lokality a jejich případné plošné vymezení, podobjekt skládky obsahuje zejména databázi tzv. „starých skládek“ (tj. uzavřených před platností prvního zákona o odpadech) a další ještě starší. Podobjekt skládky se v systému SEKM u nových lokalit nedoplňuje. resp. neaktualizuje u již zavedených lokalit,
- stavby - informace o sledovaných stavebních celcích, které mohou mít nebo měly

souvislost se vznikem či šířením kontaminace a jejich případné plošné vymezení, podobjekt stavby obsahuje historické informace, které se v systému SEKM u nových lokalit doplňují, resp. aktualizují u již zavedených lokalit na základě uvážení anotátora/hodnotitele,

- sanace - informace o jednotlivých konkrétních plochách, na nichž jsou či byla prováděna nápravná opatření včetně informací o těchto opatřeních a jejich případné plošné vymezení,
- sledování a měření - evidence vzorků odebraných na sledovaných objektech. K těmto vzorkům je možno evidovat zjištěné hodnoty měření, výsledné hodnoty laboratorních rozborů a dalších sledovaných veličin,
- historie, zobrazující editační a schvalovací historii lokality.

Ke každé lokalitě je třeba přidat kontakt na zainteresované osoby či organizace.

Nevyhnutelnou podmínkou identifikace kontaminovaného, resp. potenciálně kontaminovaného místa je existence relevantního náznaku, indikace, na základě které je možné odůvodněně předpokládat, že ke znečištění některé ze složek horninového prostředí došlo lidskou činností.

Bez relevantního náznaku, indikace je zařazení lokality do SEKM neoprávněné a neobhajitelné.

Metadata

Pod metadata se rozumí seznam atributů daného objektu. Např.: název u objektu lokalita.

Mobilní aplikace

Mobilní aplikace je dostupná ve verzi pro Android a slouží k evidenci lokalit v terénu. Umožňuje evidenci souhrnného formuláře a pořizování fotografií v offline a online režimu.

Nápravné opatření

Jakékoliv opatření vedoucí k eliminaci či snížení rizik plynoucích z kontaminace horninového prostředí pro člověka a/nebo pro ekosystémy. Některá nápravná opatření nemusejí znamenat zlepšení stavu životního prostředí (takovými případy jsou například zamezení vstupu na kontaminované lokality a tím i zamezení kontaktu s kontaminovanými matricemi, popřípadě vystěhování obyvatel ze znečištěné lokality nebo zamezení využívání podzemní vody jako pitné).

Odpovědný řešitel

Odpovědný řešitel, který je autorem zpracované zprávy, na základě které je prováděn záznam do systému, je rovněž odpovědným za zpracování a správnost záznamu v systému SEKM. Tento odpovědný řešitel musí být držitelem osvědčení Ministerstva životního prostředí o odborné způsobilosti podle §3 odst. 3 zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích v platném znění a §2 odst. 1 vyhlášky č. 206/2001 Sb., tj. osvědčení odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce pro obor hydrogeologie, inženýrská geologie, environmentální geologie, sanační geologie, geochemie či geofyzika.

Podobjekt

Souhrnný název pro některý z následujících podřízených částí lokalit:

- sledované oblasti
- sledované objekty
- obrazové přílohy
- stavby
- skládky
- dokumenty
- sanované plochy
- analýzy (sledování a měření)

Produkční instance SEKM3

Je produkčním prostředím a je dostupná na adrese <https://www.sekm.cz>. Není povoleno využívat pro testování funkcionalit.

Rekultivace

Prioritním cílem rekultivace je začlenění objektu (skládky, odvalu, odkaliště či jiné lokality podobného charakteru) do krajiny. Nejběžnějšími rekultivačními zásahy jsou terénní úpravy, překryvy, úpravy odtokových poměrů, osázení vegetací. Někdy může mít rekultivace i efekt nápravného opatření. Konkrétní posouzení závisí na znalostech a zkušenostech anotátora.

S-JTSK

Souřadný systém Ing. Josefa Křováka JTSK (jednotná trigonometrická síť katastrální) zpracovaný po 1. světové válce pro území tehdejší Československé republiky, a jenž je dosud nejpřesnějším kartografickým zobrazovacím systémem tohoto území. Určuje každý bod v tomto území souřadnicemi X, Y, Z, přičet kladná souřadnice X směřuje od severu k jihu, kladná souřadnice Y směřuje od východu k západu a souřadnice Z je reprezentována nadmořskou výškou bodu.

Sanace

Smáčeje jedním z možných druhů nápravného opatření. Je to soubor aktivit, jejichž výsledkem je:

- odstranění či snížení koncentrací škodlivin v horninovém prostředí, a/nebo
- zamezení možnosti kontaktu s kontaminovaným horninovým prostředím, a/nebo
- zamezení či omezení další migrace škodlivin v horninovém prostředí, a/nebo
- zamezení či omezení emisí těkavých škodlivin z horninového prostředí.

ShapeFile

je datový formát pro ukládání vektorových prostorových dat pro geografické informační systémy. Shapefiley prostorově popisují geometrické body, linie a plochy: v mapách mohou

například reprezentovat výšky, vrstevnice a lesy.

SEKM - Systém evidence kontaminovaných míst

Informační systém SEKM sloužící k pořizování, správě a prezentaci informací o kontaminovaných místech a ekologické újmě uložených v systému SEKM. Systém SEKM je dostupný na internetové adrese www.sekm.cz Podrobnosti k práci s informačním systémem SEKM poskytuje Manuál.

Souhrn (nebo Souhrnný formulář)

Zobrazuje přehledně nej důležitější informace o každé evidované lokalitě. Je v něm uveden i výsledek hodnocení priority s uvedením kategorie priority a příslušným situačním výrokem. V souhrnném formuláři jsou podchyceny všechny faktory, uplatňující se při této klasifikaci. Díky tomu si uživatel může učinit vlastní názor na odůvodněnost jejího hodnocení a zařazení do příslušné kategorie. Záznam obsahuje též údaje charakterizující úroveň prozkoumanosti, a tedy i spolehlivosti hodnocení.

Souhrn lze zobrazit jako souhrnný formulář ve formě tabulky s pevnou strukturou rubrik, s důrazem na přehlednost a snadnou orientaci. Je možné jej vytisknout do formátu PDF v přehledné minimalistické struktuře.

Správce systému

Správce systému je Ministerstvo životního prostředí. Tato činnost je rozdělena mezi dva odbory:

1. Odbor environmentálních rizik a ekologických škod zajišťuje odborný dohled, má roli superadministrátora, je správcem uživatelských účtů a poskytovatelem dat.
2. Odbor informatiky zajišťuje softwarovou správu informačního systému a financování.

Testovací instance SEKM3

Slouží k nácviku procesů a chování systému všem uživatelům, aniž by byla měněna reálná data. Je dostupná na adrese <https://test.sekm.cz>.

Validátor

Pracovník administrace SEKM, provádějící finální schvalování záznamů.

Verifikátor

Pracovník administrace SEKM, mj. ověřující správnost anotovaných záznamů dle tohoto metodického pokynu a předávající vyhovující změny dat lokalit k finálnímu schválení.

WGS-84

World Geodetic System 1984 (zkratka WGS-84), česky Světový geodetický systém 1984, je světově uznávaný geodetický standard vydaný ministerstvem obrany USA roku 1984, který definuje souřadnicový systém, referenční elipsoid pro geodézii a navigaci.